

A könyv világünnep

Hazánkban is nagy visszhangra talált az UNESCO felhívása

Írástudatlan emberek milliói élnek földünkön. Az UNESCO legfrissebb adatai szerint csaknem egymilliárd az analfabéta. A magyar olvasó számára szinte felfoghatatlan ez a szám: egymilliárd! A föld lakosságának csaknem egyharmada — a műszaki-tudományos forradalomnak, a tömegkommunikáció, hallatlan fejlettségének, a számítógépeknek, az úrhajóknak a korában! Időszerű tehát az UNESCO nagy nemzetközi programja: 1972 legyen szerente a világon a könyvek éve.

A mozgalom elsődleges célja az, hogy ráirányítsa a figyelmet arra a fontos szerepre, amelyet a könyv a társadalomban betöltött. A cél nemes és értelmes. Nem ünnepély az ünnepély kedvéért. A nemzetközi szervezet nagyon is gyakorlati eredményt remél tőle: azt, hogy ennek a programnak a segítségével világszerte megnövekszik az olvasó emberek száma. Hogy több helyre jut el a betű, a gondolat, a világosság. S ami talán a legfontosabb: hogy a nem olvasó milliók egy lépéssel közelebb kerülnek a betűk világához.

Az UNESCO nem naiv tesztület; tagjai, tisztségviselői pontosan tudják, hogy a könyv év végére, 1972 decemberére nem taníthatnak meg egymilliárd embert írni és olvasni. A világgönyv év nem lehet világcsoda. Ámde tudják azt is, hogy ha írástudó országok, népek, nemzetközi és nemzeti szervezetek támogatják ezt a kétségtelenül humanista célkitűzést, talán néhány millióval több ember kezébe kerül könyv, az analfabétizmus ijesztő aránya valamelyest csökken, fény juthat a sötét sarkokba is.

A nemzetközi könyv év programja természetesen nemcsak az írástudatlanság felszámolására törekszik. Céljai közé tartozik a könyvtárhálózat fejlesztése — ennek előmozdítására nemzetközi kapcsolatok kiépítése és szorosabbra fűzése —, az olcsó könyvsorozatok világméretű terjesztése, ezek kiadásának ösztönzése; könyvkiállítások, könyv vásárok szervezése (Varsóban, Frankfurtban, Jeruzsálemben és Nizzában lesz nagyszabású könyvvásár az 1972-es évben), a fordítói tevékenység előmozdítása, s a rádiós és televíziós könyvpropaganda eszköztárának bővítése.

Ez utóbbi programpontnál érdemes egy szóra megállni. A rádió — majd később a televízió — térhódításakor elhangzottak pesszimista jóslatok: visszaszorítják a betűt, csökkentik az olvasást, elvonják az embereket a könyvtől. Rövid idő alatt bebizonyosodott, hogy ez nem így van. Egyes országokban a telekommunikációs eszközök tömeges elterjedésének kezdeti időszakában voltak csak aggasztó jelenségek — átmenetileg. A betű azonban továbbra is elsőrendű nagyhatalom maradt a szellem világában.

Nem versenytársa a televízió, inkább szövetségese: az olvasás előmozdítója, ösztönzője. A kultúra olyan szépségeire hívhatja fel a figyelmet, amelyek nem a látvány és a hang, hanem csak a betű révén nyílnak meg. Az elmélyült tanulás, ismeretszerzés élményét, a csendes órák magányos tűnődések örömét, az olvasottak feletti viták izgalmát, a gondolatok értelmezésének, meghódításának erőfeszítését...

Magyarországon is tények bizonyítják ezt. Hogy csak a leginkább kézenfekvőt említsük: a nagy regények, színpadi művek, novellák televíziós feldolgozása, adaptációi (a Forsyte Saga, a Robin Hood, a Nyomorultak vagy legújabbban A fekete város) újabb százazreket tett nagy írók olvasójává, hívévé. A kép után a gondolat következett, a könnyebb után a nehezebb szellemi élmény: a gondolkodás, az önálló véleményformálás, a magasabbrendű ízlés kialakulása. A könyv nem »fél« a televíziótól. Segítőtársát — olykor társművészt — látja benne.

Hazánkban és a többi szocialista országban is nagy visszhangra talált az UNESCO felhívása. Maradéktalanul egyetértünk a céllal; szívesen segítünk a nemzetközi program végrehajtásában, vállaljuk a ránk eső részt. A nemzetközi könyv év alkalmából sok jelentős esemény színhelye lesz Magyarország is. Mint a tagállamok többségében, a könyvkiadással és -terjesztéssel kapcsolatos tudományos ülésszakokat, konferenciákat nálunk is megrendezik. A Könyvtártudományi- és Módszertani Központ javaslatára a debreceni egyetemi könyvtárban *A könyv és a könyvtárkultúra társadalmunkban*, az Országos Pedagógiai Könyvtárban *Az olvasáspedagógia* címmel rendeznek tudományos ülésszakot. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár négy nyelvű kiadványban folyamatosan tudósít a nemzetközi könyv év külföldi eseményeiről, megjelenteti a legfontosabb megnyilatkozásokat, elemzéseket, a könyvtártudomány fejlődésével foglalkozó, a könyv év alkalmából kiadott publikációkat. Több könyvtár — például a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és az Országos Mezőgazdasági Múzeum könyvtára — jubileumi évkönyvét e nemzetkö-

zi eseménynek szenteli. A magyar könyvtárügy, könyvkiadás és könyvterjesztés felszabadulás utáni eredményeiről orosz, német, angol, spanyol és francia nyelvű kiadvány jelenik meg.

Van mivel a világ elé állnunk! Ha nem is mindig vagyunk elégedettek a magyar könyvtárügy helyzetével — ha elégedettek volnánk, magunk szüntetnénk meg a továbblépés legnagyobb lendítő erejét —, joggal lehetünk büszkék a huszonöt év alatt elért eredményekre. Az UNESCO nyilvántartásaiban és közleményeiben — ismeretve az idevonatkozó adatokat — Magyarország a könyvkiadás és -terjesztés problémáival legjobban törődő országok között szerepel. (Magunk között szólva: nyomdaviszonyaink nem a legjobbak, ez közismert dolog, kiadványaink tehát igen nehéz körülmények között születnek, s aratnak — elsősorban kitűnő nyomdászgardánk erőfeszítéseinek eredményeként — külföldi sikereket is!)

Az 1972-es évben sokat találkoznak egymással a betűterjesztői: könyvkiadók, írók, műfordítók, illusztrátorok, könyvkereskedők, tipográfusok. Sok nemzetközi konferencián lesz alkalmuk kicserélni a véleményüket, jobban megismerni egymást. Hazai szakemberek is részesei lesznek e találkozó sorozatnak. Bekapcsolódnak a programba a kisebb könyvtárak, megyei intézmények, sőt könyvesboltok is. Az UNESCO felhívása termékeny talajra hullott: egész népművelőapparátusunk örömmel vesz részt a nemzetközi könyv év sikeréért folytatott munkában.

A művelődésügy munkásainak

impozáns kézfogása a nemzetközi könyv év; a legjobbak közülük egy célért küzdenek: az írástudatlanság felszámolásáért, a nemes gondolat terjesztéséért, az igazi művészet nagyobb térhódításáért. A világméretű akció — az eddigi hírekből, az erőteljes ütemben folyó előkészületekből következően — bizonyára sikeres lesz. Ebben az évben gyakran találkozunk majd *Michel Olyff* belga grafikusművész alkotásával: a nyitott könyv szemközti lapjain két összefogódzó emberalak. Ezt a rajzot választotta emblémául az UNESCO közgyűlése.

Emberek, népek találkozása a haladó gondolat jegyében.

Tamás István